

cenia uczniów o niepolskich korzeniach w Polsce wpisuje się w priorytety edukacyjne Unii Europejskiej i jej cele strategiczne.

Na zakończenie dr Ryszard Ślęczka zaprezentował zagadnienie nt. „Polskie reformy oświatowych w nurcie europejskich przemian politycznych, społecznych i kulturowych”, w którym wskazał na trzy zasadnicze etapy przemian oświatowych: okres międzywojenny, w którym reforma przeprowadzona przez Janusza Jędrzejewicza zamknęła etap unifikacji szkolnictwa; lata 1945–1991, w których na szkolnictwie polskim piętno odcisnął przyjęty przez Europę jałtański porządek polityczny oraz okres po transformacji ustrojowej, w którym nastąpiła decentralizacja systemu oświaty.

Podsumowując, można stwierdzić, że ogólnopolskie spotkanie historyków edukacji było wartościowym poznawczo i naukowo przedsięwzięciem, które miało na celu wymianę poglądów, stanowisk i doświadczeń badawczych związanych z dziejami polskich reform oświatowych w odniesieniu do europejskich przemian politycznych, społecznych i kulturowych.

Joanna Król
Elżbieta Magiera

Konferencja międzynarodowa: *Koncepcja Planu Daltońskiego* w edukacji elementarnej – wiedza i praktyka, 19 listopada 2014 roku

DOI: 10.14746/bhw.2014.32.13

„Daltoński Plan Laboratoryjny” autorstwa amerykańskiej nauczycielki Helen Parkhurst, wprowadzony we wrześniu 1919 r. w bezklasowej szkole dla chłopców „kalek” w Berkshire, a następnie w lutym 1920 r. w szkole średniej w Dalton, zmierzał do całkowitej reorganizacji życia szkolnego. Autorka, na pierwszych stronach książki *Wychowanie według planu daltońskiego* napisała: *Myślą mą było zastąpienie uciążliwej maszynerji, będącej obecnie w użyciu, przez prostą przebudowę procedury szkolnej, dzięki której uczniowie cieszyliby się większą swobodą oraz zyskaliby otoczenie lepiej przystosowane do różnych działów nauki, gdzie każdy instruktor byłby specjalistą swego przedmiotu [...] pragnęłam wyrównać indywidualne trudności uczniów i dać taką samą możliwość czynienia postępów zarówno powolnemu, jak i bystremu dziecku*². Celem planu daltońskiego było i jest stworzenie takich warunków pracy, by szkoła funkcjonowała jako zorganizowana społeczność. Istotnym elementem edukacji są warunki, w jakich uczniowie żyją i pracują. Są one głównymi czynnikami ich otoczenia, które sprzyja i daje możliwość zarówno duchowego, jak i umysłowego rozwijania się³.

² H. Parkhurst, *Wykształcenie według planu daltońskiego*, Lwów-Warszawa 1928, s. 11.

³ *Ibidem*, s. 25-26.

W Polsce próby wprowadzenia planu daltońskiego do szkół średnich (w Chełmie Lub., Warszawie, Krzemieńcu, Rydzynie) rozpoczęły się już w 1928 r.⁴

Bogusław Śliwerski, propagator i gorący zwolennik alternatywnej edukacji, mówiąc o nowatorstwie pedagogicznym w dziejach polskiej edukacji na przestrzeni lat, przywołał następujące koncepcje: *pojawiła się koncepcja Marii Montessori, wspierająca spontaniczność i twórczość dzieci i wynikająca z przekonania, że podejmowane przez dziecko swobodne i samodzielne działania, w odpowiednio przygotowanym otoczeniu, wpływają na jakość i tempo rozwoju. Wprowadzono także i znakomicie realizowano model Planu Daltońskiego, który polega na indywidualnej pracy każdego dziecka, na współtworzeniu ścieżek kształcenia, kreatywnym działaniu, a nie sięganiu po gotowe rozwiązania. Silnie rozwijały się szkoły Planu Jenajskiego czy model kierowanej autoedukacji bazującej na samokontroli i samoocenie pracy w małych zespołach i wymiany międzyszkolnej według Celestyna Freineta*⁵. Bacząc na przywołane koncepcje, wart uwagi jest fakt, że Helen Parkhurst brała aktywny udział we wdrażaniu i propagowaniu „metody Montessori”, która stała się po części inspiracją do prowadzonych przez nią eksperymentów nad metodą laboratoryjną. Przytoczone słowa Bogusława Śliwerskiego są potwierdzeniem tezy, że pomysły na alternatywną edukację stają się w Polsce coraz popularniejsze, o czym świadczy również liczba placówek edukacyjnych nawiązujących do konkretnych koncepcji, a także zainteresowanie nimi ze strony nauczycieli oraz rodziców. Obecnie swą pracę opierają na koncepcji planu daltońskiego m.in. placówki w Anglii, Holandii, Danii, Niemczech, Czechach, Australii, Japonii, Korei, Tajwanie, Senegalu.

Konferencja miała miejsce 19 listopada 2014 r. w Poznaniu. Organizatorami konferencji był Polski Komitet Światowej Organizacji Wychowania Przedszkolnego OMEP Oddział Poznański przy współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu.

Celem konferencji „Koncepcja Planu Daltońskiego w edukacji elementarnej – wiedza i praktyka” było popularyzowanie koncepcji edukacji daltońskiej, upowszechnienie dobrych praktyk w zakresie edukacji elementarnej oraz możliwość poznania bogatej oferty pomocy dydaktycznych wspierających rozwój dziecka w procesie edukacji daltońskiej.

Konferencja podzielona została na część wykładową oraz warsztatową. Otwarcia konferencji oraz powitania gości i uczestników dokonały rektor WSPiA w Poznaniu – prof. WSPiA dr Janina Minkiewicz-Najtkowska oraz Anna Wróbel – członkini Polskiego Stowarzyszenia Dalton.

„Samodzielność, współpraca, odpowiedzialność dziecka w wieku przedszkolnym – aspekt psychologiczny”, taki tytuł nosił pierwszy z wygłoszonych referatów, którego autorką była prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak. Referat dotyczył szerszego spojrzenia na podstawowe pojęcia, które są wizytówką planu daltońskiego, a mianowicie: wolność (odpowiedzialność), samodzielność i współpraca. Wolność w przypadku planu daltońskiego polega na obraniu przez ucznia właściwego tempa zdobywania wiedzy, ponieważ praca

⁴ S. Dobrowolski, *Plan daltoński*, w: W. Okoń, *Szkoły eksperymentalne w świecie 1900–1975*, Warszawa 1975, s. 119.

⁵ Zob. „Nowe Horyzonty Edukacji” nr 2(9)/2014.

w tempie narzuconym jest – zdaniem Parkhurst – niewolą. Jeżeli nie pozwoli się przyswajać uczniowi wiedzy z szybkością, jaka jemu jest właściwa, to nie nauczy się go nigdy niczego gruntownie. Jeśli chodzi o pojęcie współpracy, to Helen Parkhurst nawiązuje do poglądów Johna Deweya, kładąc nacisk na demokratyczne wychowanie, którego celem jest wychowanie ucznia jako inteligentnego uczestnika zorganizowanej społeczności. Ważna jest w tym aspekcie także odpowiedzialność, którą każdy uczestnik życia społecznego ponosi za siebie, a także za ogół jego członków. Owa odpowiedzialność dziecka dotyczy m.in. wyboru pracy na zajęciach. Poczucie odpowiedzialności za rezultaty rozwinięte w uczniu nie tylko intelekt, ale także pobudzi samodzielność oraz wpłynie na kształtowanie charakteru. Samodzielność w planie daltońskim wpływa na motywację i aktywność dzieci, które samodzielnie rozwiązują problemy, wykonują zadania i poszukują właściwych rozwiązań.

W dalszej części konferencji Katarzyna Dryjas (dyrektor Przedszkola Publicznego nr 16 w Ostrowcu Świętokrzyskim, Prezes Polskiego Stowarzyszenia Dalton) w wygłoszonym referacie „Koncepcja edukacji daltońskiej drogą do rozwoju samodzielności i autonomii dziecka” przybliżyła sylwetkę twórczyni planu daltońskiego – Helen Parkhurst. Ponadto, przedstawiła dzieje rozwoju planu daltońskiego na świecie, a także w Polsce. Katarzyna Dryjas, z ogromną pasją prezentowała swoje doświadczenia związane z wdrażaniem planu na gruncie polskiej edukacji, przedstawiła funkcjonowanie tego typu placówek w innych krajach, a także zaakcentowała fakt powstania w Polsce, w czerwcu 2011 r. Polskiego Stowarzyszenia Dalton⁶.

Kolejnym prelegentem był Roel Roehner – President Dalton International, konsultant do spraw międzynarodowych Dalton, który na konferencję przybył z Holandii. Wygłosił on dwa referaty: „Edukacja daltońska inspiracją dla nauczycieli i uczniów” oraz „Kompetencje nauczyciela daltońskiego”, które spotkały się z ogromnym zainteresowaniem ze strony przybyłych uczestników konferencji. W swych rozważaniach Roel Roehner kład nacisk na kompetencje ucznia oraz kompetencje nauczyciela, o którym z pewną dozą ironii mówił: *Nauczyciel to osoba, która pomaga w rozwiązywaniu problemów, które zostały stworzone przez nauczyciela*. W planie daltońskim nauczyciel nie jest głównym bohaterem edukacji. Jego rolą jest towarzyszenie wychowankowi w procesie uczenia się krok po kroku. Jest pomocnikiem, członkiem szkolnego grona społecznego, a także starszym bratem i przyjacielem. Ponadto, Roehner scharakteryzował ogromny zakres pomysłów metodycznych, który plan daltoński oferuje, kładąc nacisk m.in. na wizualizację dni tygodnia, programu dnia, obowiązków, zadań szkolnych oraz współpracy.

W aspekcie praktycznym „Daltoński Plan Laboratoryjny” jest pewnym sposobem przekształcenia szkoły, w której ściśle współpracują ze sobą dwie bliźniacze czynności, a mianowicie nauczanie i uczenie się⁷. W części warsztatowej, zorganizowanej w podgrupach, zostały przedstawione prezentacje rozwiązań metodycznych stosowanych przez nauczycielki pracujące według koncepcji planu daltońskiego w Przedszkolu nr 148 „Mali Europejczycy” w Poznaniu (grupa 1 – Katarzyna Busler dzieci 3-letnie; Grupa 2 – Kinga

⁶ Zob. Adres internetowy: <http://www.dalton.org.pl/> (4.12.2014)

⁷ H. Parkhurst, *Wychowanie według planu daltońskiego...*, s. 30.

Wiśniewska dzieci 4–5 letnie; grupa 3 – Dorota Godlewska dzieci 6-letnie). Każdy z uczestników mógł poznać sposób aranżacji sali, organizację czasu pracy (m.in. rytm dnia, tygodniowa tablica zadań, zegar organizujący czas) oraz rodzaj stosowanych pomocy dydaktycznych⁸. Dla uczestników przygotowano również zajęcia praktyczne, by przyszli propagatorzy planu daltońskiego mogli wczuć się w rolę swych wychowanków. Dzięki tym metodom praca nauczyciela z uczniem ma stać się bardziej interesująca. U każdego z uczniów praca przedstawia się w odmienny sposób i to właśnie oswobadza nauczyciela od monotonnego jednostajnego sposobu nauczania. Kluczem do edukacyjnego sukcesu staje się indywidualne podejście nauczyciela do ucznia.

Międzynarodowa konferencja „Koncepcja Planu Daltońskiego w edukacji elementarnej – wiedza i praktyka” mająca charakter poznawczy i praktyczny, spotkała się z ogromnym zainteresowaniem ze strony pedagogów, dyrektorów i nauczycieli, doradców metodycznych, nauczycieli akademickich uczelni pedagogicznych oraz studentów edukacji elementarnej, o czym świadczyła liczba uczestników. W 2011 r. Dalton International nadało certyfikat trzem polskim placówkom: Przedszkolu nr 31 im. Zdzisława Witwickiego w Warszawie, Przedszkolu Publicznemu nr 16 w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz Szkole Podstawowej ABIS – Szkoła dla dziecka w Łodzi. Placówek starających się o certyfikat jest znacznie więcej.

Konrad Nowak-Kluczyński

II Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa: *Światopoglądowo-społeczne koncepcje wychowania i edukacji akademickiego Lublina, Lublin, 7–8 listopada 2014*

DOI: 10.14746/bhw.2014.32.14

Pod honorowym patronatem rektorów większości lubelskich uczelni wyższych (Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego, Wyższego Seminarium Duchownego, Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji) odbyła się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim konferencja naukowa, o zasięgu ogólnopolskim, której temat określony został następująco: „Światopoglądowo-społeczne koncepcje wychowania i edukacji akademickiego Lublina”. Organizatorami konferencji były dwa podmioty: Katedra Biografistyki Pedagogicznej, Instytutu Pedagogiki KUL oraz Towarzystwo Kulturalne „Czytelnia Dramatu”.

⁸ Zob. A. Juljańska, M. Kwella, K. Szymańska, *Pomocnik Nauczyciela. Sprawdzone pomysły na zmotywowanie i zorganizowanie Twojej klasy*, Łódź 2011.